

Slovenska beseda

Uredništvo in uprava: Beethovnova ulica šte. 6 - Čekovni račun šte. 17.152 - Izhaja mesečno - Naročnina: Letno 20 din, polletno 10 din

Številka 6

V Ljubljani, 7. junija 1940

Letnik IV

Dr. Dinko Puc:

Skupnost interesov zahteva skupno delo in odgovornost

Nimamo Srbi, Hrvati in Slovenci treh domovin, temveč samo eno: Jugoslavijo. Kdor se dotakne enega dela, je ranil celoto

Narod, ki se hoče ohraniti v današnjih časih, mora združiti v svojo obrambo vse svoje sile. Notranji spori morajo prenehati, kajti malenkost so nasproti silni nevarnosti, katera grozi od zunaj. Spori med posameznimi stanovni sploh ne pridejo v poštev. Spori med političnimi strankami bi morali stopiti popolnoma v ozadje in stranke bi morale združiti vse svoje sile za organizacijo naroda proti zunanjim sovražnikom. Vsi, ki so združeni v tej državi, bi morali naglašati svojo povezanost in trdno odločnost, da so pripravljeni braniti svojo samostojnost in svobodo v popolni skladnosti in solidarnosti.

Ne smemo pozabiti, da v takih časih izrabljajo nasprotniki države v agitacijo ravno politične spore, socialne razlike, verske boje, kulturna nasprotstva. Vsaka pomanjkljivost v upravi, v organizaciji ali družabnem življenju je nasprotniku dobrodošla. Brezvestno se napadajo naše institucije, polagoma se cepi v srca dvom in tako se širi malodušje med ljudstvom dosledno in sistematično.

Pred nekaj dnevi se je dogodilo, da je očitno neki tuj agent začel razlagati v vlaku potnikom, da se Srbi ne bodo borili za Slovenijo. Oni da so že preveč žrtvovali v svetovni vojni in bedastoča bi bila od njih, če bi danes žrtvovali le kri enega Srba za obrambo Slovenije.

Razveseljivo je bilo, da je ta agent od pričujočih dobil takoj plačilo na licu mesta. Prisotni Slovenci so pokazali, da so polni narodne zavednosti in da se jih taka propaganda ne prime. Vendar je pa ta primer značilen in tudi ni osamljen, kakor smo mogli ugotoviti. Gre očitno za sistematično agitacijo, ki ne more imeti drugega namena, kakor razrahljati vezi med Srbi in Slovenci, vzbuditi med njimi nezaupanje in tako oslabiti udarno moč naše države.

Seveda je taka agitacija brez podlage in neresnična. Saj je nastala naša država, katere integralen del je Slovenija, baš zaradi požrtvovalnosti Srbije, uvidevnosti njenih voditeljev, odločnosti Kralja Petra Osvoboditelja, vztrajnosti takratnega prestolonaslednika Aleksandra, trdne vere Nikole Pašića in brezprimerne hrabrosti srbske vojske. To so bili tisti činitelji, ki so v prvi vrsti izbojevali našo svobodo, ki je bila drago kupljena. Kupnina je bila plačana s krvjo in smrtjo neštetihih srbskih vojakov, jugoslovanskih dobrovoljcev, trpljenjem in mukami vseh onih, ki so v bivši Avstriji mislili in čutili jugoslovansko.

Ta prelita kri je povezala našo skupno usodo. Nimamo Srbi, Hrvati in Slovenci vsake svoje domovine, treh domovin, Srbije, Hrvatsko in Slovenijo, marveč samo eno: Jugoslavijo. Kdor se dotakne enega dela, je ranil vso državo in zato imajo Srbi ravno tak interes braniti Ljubljano in Maribor in Kranjsko goro, kakor imamo mi interes braniti i Sušak i Dubrovnik i Beograd i Skoplje i Niš. Eno telo smo in ako se temu telesu odseka en prst, ni več zdravo in celo.

Naši interesi so tedaj skupni in zato smo in morami biti solidarni. V tem pogledu je duh naše vojske odličen. Moti se tisti agent, ki misli, da srbski vojak ne bo branil Slovenije, ali da bo hrvatski vojak sabotiral ali slovenski dezertiral. Poznamo jih naše graničarje, ki v požrtvovalni službi stražijo naše meje, poznamo naše oficirje in podoficirje in trdno zaupanje in vero imamo, da so oni boljša in trdnjša obramba kakor naše neprehodne gore, strme skale in vse utrdbе.

V tem pogledu je tedaj v naši vojski v redu.

Toda vprašanje je, ali je v redu vse drugo. Mi se žal ne moremo strinjati z onim optimistom, kateri ob vsaki priliki in nepriliki poudarja, da je vsa Jugoslavija popolnoma zadovoljna in da si ničesar več ne želi. Zelo dvomimo, da je z obstoječim stanjem zadovoljna večina Srbije in večina Slovenije. Pa če bi tudi res bila zadovoljna večina vse države, smo vendar v takem položaju, da je potrebno zaslivanje manjšine. Nikakor ne moremo dopuščati, da se odloča o naši usodi brez nas in preko nas. Ne priznavamo nobenega vodje, ki bi smel na svojo roko prevzemati odgovornost za vse, kar se dela. Videli smo prav zadnje čase, kako so različni državni in vojskovodje velikih narodov zagrešili težke in posledice polne površnosti in malomarnosti, ki so postale usodne. Gospodje Blum, Chamberlain, Daladier, Gamellin in cela vrsta drugih, so lahko vsem narodom za svarilni vzgled. Kaj danes pomaga njihovim narodom, da so prevzemali in nosili vso odgovornost? Noben človek ni tako pameten, da bi ne potreboval nasveta drugih, ki so ravno tako ali morda še bolj zainteresirani na pravilnem delu. Če se hoče, da pride solidarnost interesov vsega naroda do pravega izraza in prave veljave, potem morajo nositi odgovornost tudi zastopniki celokupnega naroda, voditi vse priprave in voditi organizacijo vseh njegovih duševnih, gospodarskih in fizičnih sil.

Most je zgrajen

Gospodarska pogodba, sklenjena med Jugoslavijo in Rusijo, je stopila v veljavo

Dolgotrajna želja pretežne večine našega naroda, zlasti naših gospodarskih krogov, da bi se čimprej navezali pristrčni in tesni prijateljski stiki med Jugoslavijo in Sovjetsko Rusijo, se je v svoji prvi, temeljni fazi v zadnjih tednih uresničila. Po daljših pripravah je odpotovala v Moskvo naša gospodarska delegacija in tamkaj takoj stopila v neposredne stike s predstavniki sovjetske vlade in sovjetskega narodnega gospodarstva. Delegacija so sprejemali ruski predstavniki na slehernem koraku z vso ljubeznivostjo in tradicijsko rusko gostoljubnostjo. Člani naše delegacije so bili sprejeti tudi pri Stalinu in Molotovu. Pri slednjem so ostali v razgovoru polne tri ure. Pogajanja so potekala v celoti kar se da gladko, zlasti je to zanimivo in presenetljivo s posebnim ozrom na to, da vseh dvajset let obstoja naše svobodne narodne države nismo imeli nobenih neposrednih stikov s Sovjetsko Rusijo. Sporazum je bil dosežen prav kmalu v vseh odprtih vprašanjih in problemih, ki zadevajo gospodarsko življenje in udeleževanje obeh slovanskih držav tako pri sebi doma, kakor tudi v evropskem in ostalem svetu. Iz poteka pogajanj, zlasti pa še iz končno sklenjene gospodarske pogodbe med obema pogodbenicama je razvidno, da gleda današnja Rusija res z odkritimi simpatijami na vsestranski napredek Jugoslavije in na utrditev njenega vplivnega položaja na evropskem jugovzhodu.

Naši delegati, ki so hodili po Moskvi s široko odprtimi očmi, so videli marsikaj važnega in zanimivega, zlasti pa marsikaj tako velikega in naprednega, kakor bi enakega ne mogli najti nikjer drugod na svetu. Njim na čast so sovjetski gostitelji pripravili celo vrsto veličastnih prireditev kulturnega, gospodarskega, političnega in vojaškega značaja. Vse, kar so naši delegati videli v dneh svojega bivanja na ruskih tleh, je daleč prekašalo njihovo pričakovanje in je zapustilo v njih globoke, neizbrisne vtise.

Sklenitev nujno potrebne gospodarske pogodbe med Sovjetsko Rusijo in Jugoslavijo in pa njen podpis sta pokazala že takoj ob samem svečanem aktu vidne obrise velikih vsestranskih koristi tako za eno, kakor za drugo pogodbenico. Tega dejstva niso mogli zanikati niti v onih državah, ki jim ta pogodba ne hodi preveč v račun. Še izrazitejši pa so postali ti obrisi ob izmenjavi ratifikacijskih listin, ki je bila izvršena v smislu določil sklenjene pogodbe v jugoslovanski državni prestolnici Beogradu.

Pred dnevi je prispel v Beograd sovjetski poslanik in opolnomočeni minister SSSR v Sofiji g. Anatolij Lavrentijev s svojim spremstvom z nalogo, da izmenja ratifikacijske listine. Ruska delegacija je bila deležna izredno pristrčnega sprejema. Povodom formalnosti, ki jih je bilo

treba izvršiti na pristojnih državnih vodilnih mestih, je bila z oficijelne strani poudarjena želja in volja, da bo hodila Rusija v vsem svojem nastopanju proti Jugoslaviji in v njeno popolno korist dosledno in zvesto po bratski in zavezniški poti, ovenčani s slovansko tradicijo, po kateri je stopala vedno tudi že stara Rusija izpred petindvajsetih let. Sovjetska delegacija se je vpisala v dvorne knjige, bila je sprejeta pri kraljevem namestništvu, poklonila se je na grobu naših blagopokojnih vladarjev na Oplenju in pred grobom Neznane junaka na Avali, napravila pa je tudi več pristrčnih obiskov pri vodilnih članih ministrskega sveta. Kljub prvotnemu programu, da bodo oficijelni obiski pri članih vlade kratki, so se zaradi pristrčnosti razgovora med udeleženci z obeh strani močno raztegnili, tako časovno, kakor tudi vsebinsko. Obe strani sta vsestransko izkoristili ta prva srečanja ter se dotaknili čim večjega števila vprašanj, ki interesirajo obe državi. Kolikor se je moglo izve-

deti, so se ti razgovori vodili v zelo ugodni in prijateljski atmosferi. Niso se pa nanašali striktno le na trgovinsko politiko med obema državama, temveč je padlo mnogo besed tudi na rovaš splošnega mednarodnega položaja in ostalih aktualnih problemov.

Izjave naših politikov in državnikov o teh razgovorih so iz razumljivih razlogov sicer precej redkobesedne in splošnega značaja, značilna pa je kratka izjava podpredsednika vlade g. dr. Mačka, ki je dal novinarjem po končanem obisku g. Lavrentijeva pri njem in v kateri je izjavil: «Ne morem vam reči drugega, kar sem rekel tudi poslaniku: Da mi je posebno milo, ko ga morem pozdraviti ne le kot predstavnika Sovjetske Rusije, temveč tudi kot predstavnika bratskega ruskega naroda in to v imenu kraljevine Jugoslavije, kakor tudi v imenu hrvatskega naroda, ki ga tukaj zastopam.»

Ko je torej z izmenjavo ratifikacijskih listin stopila v veljavo in praktično življenje prva gospodarska pogodba, sklenjena med Sovjetsko Rusijo in Jugoslavijo, želimo in pričakujemo, da bi čimprej dočakali še druge dogodke v medsebojnem zblizanju. Led je prebit in prvi del mostu je zgrajen.

A. S., Beograd, major v p.:

Propadla teorija

Kakor vedno, tudi v tej vojni bo zmagovalec tisti, ki bo nastopal inicijativno

Francoski generalštab je veljal do te vojne za najboljši na svetu. Oficirji z vsega sveta so študirali njegova dela in Pariz je veljal za vse naraščajoče stratege kot oni kraj, ki daje najboljšo vojaško vzgojo v teoriji in praksi.

Potek dosedanje vojne pa je hudo razočaral vse one, ki so brezpogojno verovali v velike sposobnosti francoskega generalštaba. Vrhovni vojskovodja zavezniških armad general Gamellin je bil presenečen po času in kraju napada, po načinu vojskovanja, po vrsti napadalnega orožja, po taktiki nasprotnika. Niti ena njegovih hipotez ni držala in zato ni čuda, če je moral že v prvih dneh vojne živčno zrušen zapustiti svoje mesto.

Psihološki se da razlagati ta poraz vsled podcenjevanja nasprotnika. Po zmagi v svetovni vojni je na Francoskem in na Angleškem prevladal občutek, da je nemška vojska napram francoski in angleški manjvredna. Ponos zmagovalcev jih je zazibal v spanje. Narodi so bili ponosni na svoje zmagovite armade in zato so se izogibali stvarni kritiki. Brezprimerno zaupanje v vse vojaške voditelje je uspavalo celokupen narod. Javnost se ni brigala več za opremo vojske, za izpopolnitev tehničnega orožja in predvsem ni verovala, da je vojna opasnost že tako blizu. In ko se je začela graditi Maginova obrambna črta, so francoski meščani brezskrbno pili svoj aperativ, zlasti še ko so francoski

generali na čelu z Gamellinom začeli razširjati teorijo, da je z ozirom na moderno orožje defenziva najboljši način vojskovanja in da ofenziva praktično ne pride v poštev.

Nemci so se pripravljali na vojno drugače. Poraz v poslednji vojni jim je pokazal lastne napake in pomanjkljivosti. Stisnjenimi zobmi so pripravljali novo vojno, ki je niso mogli in smeli voditi drugače, kakor ofenzivno. Njihovi teoretiki so leta in leta razlagali novodobne sisteme vojskovanja, uporabo motoriziranih edinic in uporabo letal. Praktično so preskušali te teorije na neštivilnih manevrih, nemška tehnika pa je ves čas bila na delu, da izpopolni in zboljša napadalno orožje. Vsa ta prizadevanja nikakor niso bila tajna. Nemški generali, stratezi in tehniki so opisovali v časopisju in knjigah novi način borbe in novodobno uporabo modernega orožja. Vsak lajik je mogel biti o tem informiran, saj je nemško ilustrovano časopisje zaradi propagande in zaradi zaupanja v svojo armado prinašalo vsako leto neštivilno slik z manevrov, ki so dajale nadvse poučne informacije o modernem vojevanju, kakor so si ga zamislili nemški vojaški strokovnjaki. Lajiki so tu lahko videli uporabo motornih edinic, napade tankov, metalce ognja, strmo-glavce, padalce s padobranci, intervencijo letalskih sil, napade na utrjena mesta, prehode preko rek itd. Lajiku je bilo jasno, da je konjenica izločena iz moder-

ne vojne in da jo nadomeščajo motorizirane sile.

Zato je tembolj čudno, da tega niso brali Angleži in Francozi in ne brali njihovi vojaški strokovnjaki. Vendar je to danes očitno dejstvo. Morda so mislili na odločujočih mestih, da je vse to brezpomemben bluf, kakor so očitno mislili, da so bila izvajanja Hitlerja v njegovi knjigi «Mein Kampf» in to kar je pravil Rauschingu tudi bluf.

Na vsak način je prva faza sedanje vojne dokazala, da je teorija o zmagoviti defenzivni vojni popolnoma in absolutno propadla. Kakor vedno tudi v tej vojni ne bo zmagovalec tisti,

ki se bo samo branil, marveč bo zmagovalec tisti, ki bo nastopal inicijativno in ofenzivno. Le tak strateg, ki vsili nasprotniku svojo voljo in ga prisili, da stopi v borbo na od njega določenem mestu in ob od njega določenem času, bo uspel. To taktiko je zasledoval veliki Napoleon, in dokler jo je uporabljal, je zmagoval. Čim je prešla inicijativa v nasprotno roko, je tudi on izgubil.

Sedanji vrhovni zapovednik francoskih armad Weygand bo moral tedaj popolnoma pomesti z dosedanjimi teorijami in metodami francoskega generalnega štaba, če bo hotel uspeti.

Težko stanje nameščencev

Pereča vprašanja državnih aktivnih in upokojenih nameščencev je treba enkrat temeljito rešiti

Društva drž. upokojencev se bore več kot 15 let za zboljšanje gmotnega položaja, ker nimajo dohodkov, s katerimi bi mogli pokrivati najnujnejše življenjske potrebe zase in za svoje družine. V letu 1955. so se jim pokojnine celo tako znižale, da je bila njihova eksistenca skrajno ogrožena. Stanarine so tako narastle, da v zamejnih uradnikih in upokojencu povprečno dve tretjini celokupnih prejemkov! Društva stanovanjskih najemnikov se veliko let že na vse mogoče načine prizadevajo, da bi se doseglo splošno znižanje najemnin, ki so v predvojni dobi znašale le šestino celokupnih prejemkov nameščencev!

Draginja z vsakim mesecem narašča. Zasebna podjetja so bila primorana naraščajoči draginji primerno zvišati prejemke svojim uslužbencem! Tudi država je sedaj zvišala prejemke nekaterim upokojencem in vendar so le-ti veliko na slabšem navzlic povišanju v primeri z lanskim letom! Na eni strani je namreč draginja naraščala zaradi splošnih izrednih razmer, na drugi strani pa se je toliko pisalo po časopisju o predstojećem zvišanju prejemkov državnim nameščencem, da je vsakdo pričakoval bistveno zboljšanje, zaradi česar so cene življenjskim potrebščinam naravno tudi zaradi tega poskočile! Uredba o pobijanju draginje pa nikakor ni dosegla svojega namena!

Iz tabelaričnega pregleda o poviških doklad je razvideti, da znašajo poviški na mesec pri staroupokojencih od 100 din do 700 din, pri zvanikih le po 50 din, med tem ko služitelji z nepopolno pokojnino niso bili deležni sploh nobenega poviška, s popolno pokojnino pa so dobili po 100 din!

Razlike pokojnine se gibljejo v istih mejah, pri čemer družine služiteljev zopet niso ničesar prejele, upokojenci iz l. 1923 z nad 20 leti službe v I/5 in II/1a po 10 din (!) na mesec! S temi poviški se pač ni zboljšal položaj! «Naš glas», list za drž. nameščence in upokojence, ugotavlja v št. 9 z dne 1. m. m., «da so ostale velike množice najrevnejših staroupokojencev brez poviška in brez pomoči! Zmagal je torej svetopisemski izrek, da se bo dalo tistim — ki imajo!»

Nerazumljivo pa je dejstvo, da niso bile zvišane pokojnine staroupokojenim služiteljem z nepopolno pokojnino in njih družinam, zvaniknikom pa le za neznatne zneske. Da bi prav ti dve kategoriji najnujnejše potrebovali višje prejemke, o tem gotovo ni dvoma!

Nujno potrebno je torej, da se vprašanje drž. nameščencev in upokojencev po 20. letih že enkrat temeljito reši in prilagodi prejemke zneskom, ki so potrebni za preskrbo družin. Temelj mora biti ugotovljeni eksistenčni minimum za vsako večjo

skupino (uradniki z visokošolsko izobrazbo in za uradnike brez te izobrazbe, za zvaniknike in za služitelje), upoštevajoč pri tem število šoloobveznih otrok in draginjske razrede.

Brez eksistenčnega minimuma nihče ne more živeti, samo pri tem pa ni napredka v družini, ki mora imeti vendar tudi nekaj duševne hrane in izobrazbe! Državni nameščenec je hrbtenica države, zaradi česar je v eminentnem interesu države same, da se to vprašanje že enkrat pravilno in temeljito reši!

Vedno in vedno se poudarja, da ni kritja za večje izdatke! Tudi to je mogoče in se mora

najti! Kako pa krijejo drugod izdatke za svoje drž. nameščence? Pred okoli 35. leti se je na našem ozemlju pokrivalo izdatke za drž. nameščence deloma s specielnim davkom na železniške vozne listke! Imamo poleg tega še na razpolago neobdavčeno žganjekuho (na kotle). Žganjekuho je treba pošteno obdavčiti, saj žganje vendar težko škoduje narodnemu zdravju! Nadalje se more bolj obdavčiti luksuzne predmete, večje dobičke velepodjetij in horendne prejemke upravnih svetnikov in ravnateljev itd. V naši državi pač ni potreba nikomur trpeti pomanjkanja, samo radikalno je treba zadevo enkrat prerešiti in urediti! V ta namen je potrebno, da se osnuje poseben centralni odbor iz vseh vrst udruženj, ki naj bi izvedel na podlagi konkretnih predlogov posameznih banovinskih udruženj osnutek novele k zakonu o drž. nameščencih in upokojencih ter ga predložil centralni vladi. Iniciativo naj bi prevzelo Banovinsko društvo državnih upokojencev v Ljubljani in osnovalo zgoraj omenjeni centralni odbor za vso državo s posebnim referentom.

Poleg tega pa je urediti tudi vprašanje najemnin in jih spraviti na predvojno razmerje ene šestine prejemkov nameščencev! To je velevažno socialno vprašanje, katero more urediti le država potom banovin, ki naj skušajo doseči po zaslišanju hišnih posestnikov in zastopnikov stanovanjskih najemnikov za obe stranki primeren in zadovoljiv izhod!

Uradnik.

Poslovanje naše premogokopne industrije

Konec prejšnjega meseca je imela v Ljubljani Trboveljska premogokopna družba svoj redni občni zbor, na katerem je izdala običajno poslovno letno poročilo, iz katerega posnemamo naslednje podrobnosti:

Z naraščanjem železniškega prometa in večjo porabo premoga v industriji se je lani potrošnja trboveljskega premoga nadalje povečala. Družba je dobavila eno četrtino celokupne premogovne tonaže na jugoslovanskem trgu. Tudi za bodoče so izgledi ugodni in bo družba izvršila nadaljnje obsežne investicije, s katerimi se bo povečala produkcijska kapaciteta premogovnikov. Družba je sklenila zgraditi v Rajhenburgu novo elektrarno in povečati centralo v Trbovljah. Tako bo družba z lastnimi sredstvi proizvajala vso potrebno električno energijo za pogon obratov in bo pri tem uporabljala premogovne odpadke, ki so za prodajo neporabni, pri tem pa bo oddajala tok tudi drugim strankam.

Produkcija premoga, ki se je že v prejšnjem letu precej povečala, je lani ponovno, četudi v manjšem obsegu, narasla na 77.500 ton in je znašala v vsem letu 1.501.105 ton. Zaloge, ki so bile ob koncu leta prav neznatne, so bile v zimskih mesecih tekočega leta v celoti porabljene. Celotna potrošnja cementa je bila v naši državi večja nego v prejšnjem letu. Ker so nove naprave cementarne v Trbovljah že v obratu, se je povečala kapaciteta tovarne. Lani je produkcija cementa narasla na 80.260 ton.

Proizvodnja električnega toka, ki se je lani glede na zopetno obratovanje turbo-agregata v Trbovljah povzpela na 43.15 milijona kilovatnih ur.

Lani so znašale nove investicije 34,3 milijona dinarjev nasproti 33,1, 25,4 in 15,2 milijona dinarjev v prejšnjih treh letih, tako da so dosegle vse investicije v zadnjih štirih letih 108 milijonov dinarjev.

Med izdatki je omeniti še izdatke za socialno skrbstvo v višini 12,7 milijona dinarjev, ter upravne stroške in plače, ki znašajo letos 7,6 milijona dinarjev.

Glede na naraščanje fiskalnih bremen in s posebnih ozirov na nove davčne predpise je družba izločila iz čistega dobička 3 in pol milijona dinarjev za ustanovitev posebne davčne rezerve.

Posebno je treba omeniti, da je bilo nakazano dva milijona dinarjev Glavni bratovski skladnici v Ljubljani za ustanovitev podpornega sklada za družbino delavstvo, s tem je družba pokazala, da dobro razume svoja socialna stremjenja. Pokojninskemu fondu uradništva se nakazuje 350.000 din, pokojninskemu skladu nadzornega in pisarniškega osebja 150.000 din.

V bilanci so investicije, visoke zgradbe, rudniške naprave in strojne naprave vnešene z vsoto 97,9 milijona dinarjev, montanska posest in posest zemljišč pa znaša 44,3 milijona dinarjev. Cementarna je vnešena z vsoto 35,9 milijona dinarjev. Vrednost zaloga obratnega materiala je narasla na 29 milijonov dinarjev. Družbeni dolžniki, ki so leta 1937. narasli preko 170 milijonov dinarjev in so ob koncu leta 1936. znašali 169,2 milijona din, so lani nazadovali na 149,5 milijona dinarjev.

Napredek tega velepodjetja, ki je za naše narodno gospodarstvo največjega pomena, pozdravljajo vsi stanovi, posebno pa rudarji, ker jim daje boljše upe za večji kos vsakdanjega kruha.

Radikalna stranka obsaja že preko pol stoletja, kar pomeni zelo mnogo za politično stranko. Njeno vodstvo celo v najmlajših vrstah in kombinacijah ne proda svojega načela za par osebnih položajev, ker se pre-dobro zaveda, da ima svojo resnično oporo v narodu samem.

Poglejmo resnici v oči

Skoro ves naš tisk je moral na podlagi stvarnih uradnih statističnih podatkov ponovno ugotavljati, da je uvozila Jugoslavija v zadnjih dveh, treh letih raznih agrarnih pridelkov nepričakovano velike množice, tako v letu 1938. v vrednosti nad milijardo in četrt dinarjev. Ko se zavedamo tega nepobitnega dejstva, se moramo upravičeno vprašati: Ali je Jugoslavija sploh še agrarna država, kar venomer trdimo o sebi? Ali se more imenovati še nadalje agrarna tista država, ki uvaža več agrarnih pridelkov, kakor jih izvaža?

Nikakor ne! Naša država se ne more smatrati toliko kot agrarna država, kakor kot država malih in srednjih kmetovalcev. Marsikdo se bo vprašal po vzrokih in bo zahteval stvarne dokaze za to. Odgovor na to svoje vprašanje bodo dobili vsi ti v ugotovitvah dunajskega Instituta za konjunkturalno raziskovanje, ki pravi o naši državi med drugim naslednje:

Kadar govorimo o Jugoslaviji in ostalih balkanskih državah, moramo poudariti, da so te države preobljubene. Povprečno število prebivalcev znaša sicer komaj 66,9 na kvadratni kilometer in spadajo po tem številu evropske južnovzhodne države v vrsto najslabše naseljenih evropskih držav; toda za slabo ali močno naseljenost ni odločilno zgolj število prebivalcev na vsakem kvadratnem kilometru, temveč tudi površina obdelane, rodovitne zemlje, intenzivnost njene izkoriščenosti, klima, industrijalizacija itd.

Delež obdelane in rodovitne zemlje napram skupni površini v Jugoslaviji in na vsem Balkanu sploh je zelo majhen in znaša vsega skupaj le 34,1% obdelane oziroma še 24,7% rodovitne, pa neizrabljene zemlje. Prenaseljenost je še očitnejša, če vzporedimo površino obdelane in rodovitne zemlje s povprečnim številom oseb, zaposlenih v poljedelstvu, ki znaša 235 oziroma 170 na kvadratni kilometer. V nobeni drugi evropski državi ne razpolaga poljedelec z manjšo površino agrikulturne zemlje, kakor v Jugoslaviji in na Balkanu vobče. Stopnja industrijalizacije je v vsej Evropi slabša le še v Litvi in na Poljskem, vendar je tudi v teh dveh deželah sorazmerje med številom poljedelcev in površino agrikulturne zemlje znatno povoljnejše.

Iz teh podatkov je razvidno, da se izraža problem preobljubenosti v Jugoslaviji in v ostalih evropskih južnovzhodnih deže-

lah mnogo močnejše, kakor v katerikoli drugi evropski državi. Nesorazmerje med prebivalstvom in obdelano ter rodovito zemljo se manifestira na dva načina: V razkisanosti posestev in v veliki, čeprav marsikdaj kar najskrbnejši prikriti brezposelnosti. Od vseh kmečkih gospodarstev v Jugoslaviji razpolaga celih 68% z manj kakor 5 hektarji posestva. Velik del kmečkih delovnih moči ostaja neizrabljen ker nima česa delati.

Skrajno nepopolno in z nesrečno roko je bilo pri nas tudi v vseh dvajsetih letih svoje državne samostojnosti reševano silno pereče vprašanje agrarne reforme, ki tiči danes skoro v zamotanejšem, neznosnejšem stanju in razmerju, kakor pa je bilo ob samem začetku rezevanja tega velikega jugoslovanskega narodno-gospodarskega problema. Tudi to bolečo rano bo treba pričiti čimprej temeljito in razsodno zdraviti ter brez-pogojno tudi ozdraviti in zaceliti.

Gornje ugotovitve tujega znanstvenega zavoda so nedvomno prav zanimive in zgovorne, ne služijo nam pa niti v čast, ne v ponos, najmanj pa seveda v korist. Če smo jih prebrali in pravilno razumeli, se nam kar samo od sebe vsiljuje upravičeno vprašanje, ali se smemo še nadalje sami sebe slepiti, da smo res velika in močna agrarna država in da nam je z ozirom na to vsako stremljenje k čim večji ter popolnejši industrializaciji naše države nepotrebno?

Z lastno, res v narodnih in državnih rokah tičočo industrijalizacijo naše lepe Jugoslavije si bomo ustvarili možnost za zaposlitev pretežnega dela onega kmečkega ljudstva, ki danes v naši državi zamašča in kriči po kruhu. Da je ta trditev točna in pravilna, se lahko najbolje prepričamo v krajih, kjer se je v zadnjih dveh desetletjih razvila raznovrstna in v večjem slogu organizirana industrija. V teh krajih in v njihovem širokem okolišju je brezposelnost med malim človekom, zlasti pa med množičnimi družinami malega kmeta, bajtarja in dninarja skoro popolnoma izginila. Življenjski standard v teh industrijskih zaposlenih delavcev in delavk, ki se rekrutirajo po pretežni večini iz kmečkih domov, se je povzpelo silno visoko, enako pa so se izboljšali tudi življenjski pogoji njihovih rodbin in svojcev, ki so ostali kot gospodarji na domači grudi.

Stališče Italije

Lega Italije v Sredozemskem morju ji daje pravico, da navzljije to morje kot svoje morje in da zahteva nadoblast nad njim. Italijanski polotok deli Sredozemsko morje v dva skoro enako velika dela, vsled česar je dana teoretično možnost, da italijanske pomorske sile preseka to bazen na dva dela ter tako ločijo francosko brodovje, ki se nahaja v zapadnem delu, od angleškega, ki je zbrano v vzhodnem delu. Italija bi zavzela tedaj na Sredozemskem morju stališče centralne sile, ki bi mogla z vso svojo mornarico udariti enkrat sem, enkrat tja. Seveda ima pa njena lega tudi razne slabosti. Anglija lahko zapre Gibraltar in Suez, ji lahko preseka s tem pot v Abesinijo, ki bi odrezana od mornarinske zemlje, bila prepuščena sama sebi in bi se morala braniti s svojimi lastnimi viri. Če pa bi se Italiji posrečilo osvojiti vso oblast v Sredozemskem morju, bi bila s tem strahovito prizadeta i francoski i angleški imperij. Francozi bi bili odrezani

od svojih afriških kolonij, ki so neizčrpen vir surovin in človeškega materiala, Angliji pa bi bila zaprtja pot skozi Rdeče morje. Posest Sredozemskega morja v eni roki bi pomenila nadvlado te nad vsemi pomorskimi silami Evrope. Konflikt v Sredozemskem morju mora tedaj prej ali slej končati s krvavim spopadom, če se ne posreči ustvariti sožitja med glavnimi interesiranimi državami Anglijo, Francijo in Italijo, da o interesih drugih sredozemskih malih držav, med katere spadamo tudi mi, niti ne govorimo.

Italija smatra sedanji čas za najugodnejši, da doseže vsaj nekaj svojih ciljev. Zato poudarja vedno in dosledno, da stoji na strani Nemčije in da čaka s svojo oboroženo silo, da poseže ob ugodnem trenutku v borbo. Tak ugoden trenutek bi bil dan seveda takrat, kadar bi bili Anglija in Francija že odločilno poraženi. Italija bi takrat lahko nastopila s svojo svežo armado, ter odločala tako pri diktatu miru.

Politični pregled

Notranja politika

Usodne dogodke v Evropi spremljamo z razumljivim zanimanjem tudi v naši državi. Naše stališče, ki smo ga zavzeli in pribili že takoj prvi dan ob izbruhu nove svetovne vojne, ostaja še nadalje nespremenjeno. Varujoč to stališče, se trudi naša država enako, kakor tudi vse ostale balkanske soseske, z vsemi napori in silami, da ohrani svojo najstrožjo nevtralnost, obenem pa da ukrene vse, kar je potrebno, da bi bila v primeru napada s katerekoli strani docela pripravljena. Dočim se razvijajo vojni dogodki na zahodnem bojišču izredno naglo in ves svet z mrzlično napetostjo zasleduje neprestano menjajoča se področja s fronte, ni bila pozornost evropske javnosti v zadnjih dneh v nič manjši meri posvečena zlasti evropskemu jugovzhodu. Vsi glasovi, ki prihajajo o tem med svet, govorijo v prilog ohranitve miru na Balkanu. To poudarjajo zlasti v Berlinu in Rimu, od koder se izraža kategorično prepričanje, da mora Balkan za vsako ceno ostati izven evropskega krvavega spopada. Mnogi tuji viri so že ponovno izrazito podčrtali vesti iz Rima, po katerih so italijanski predstavniki v balkanskih prestolnicah na pristojnih mestih izrazili svojo trdno vero, da Italija ne goji nobenih namenov in zavojevalnih aspiracij proti balkanskim državam. Razen tega je bilo mogoče opaziti tudi poudarek italijanskega vodilnega tiska o velikem pomenu današnjega italijansko-jugoslovanskega prijateljstva. Tudi ponovljena izjava ruskih uradnih krogov iz ozadja, da Rusija nikomur ne bo dovolila spreminjanja današnjega stanja na vsem Balkanu, ni ostala brez hotenega učinka.

V notranjem političnem življenju naše države je nastalo skoro popolno zatišje in se je politično udejstvovanje po izvršenem sklepu kraljevske vlade o prepovedi vseh shodov, sestankov in zborovanj zavrlo na minimum. Razen sestankov posameznih prvakov strank je bilo vse ostalo politično gibanje v zastoju. Glavni odbor Narodne radikalne stranke se je sestal k plenarni seji v Beogradu, na kateri so bili po daljši in temeljiti razpravi sprejeti mnogi važni, odločilni sklepi, ki pa zaenkrat še niso namenjeni širši javnosti. Naglasiti bi bilo pri tem le to, da je Narodna radikalna stranka v zgodovini predvojnje Srbije, kakor tudi v vsej povojni naši skupni jugoslovanski razvojni državni dobi igrala v najtežjih in najusodnejših trenutkih odločilno vlogo. Njene zasluge so neizbrisne in nevenljive. Usodnost današnjih težkih časov zopet kliče na plan preizkušene bore in resnične patrijote, ki so moške trdega, resnega dela in ki ne poznajo praznega govorenja in smešnega hvalisanja samega sebe, kakor mnogokateri drugi, zlasti pa v trenutkih, ki so velpomembni za vso bodočo usodo naroda in države.

Z ozirom na vse to prihajajo v zadnjih dneh v javnost vedno bolj pogosti, čeprav še precej nejasni in rezervirani glasovi o možnosti presovse celotne državne notranje politike in o sestavi res močne koncentracijske vlade, ki bo uživala zaupanje najširših plasti vsega jugoslovanskega prebivalstva. Zaenkrat do vidnejših, konkretnih dejstev v tem pogledu še ni prišlo, nikakor pa nagle odločitve in resna presenečenja niso izključena.

Občinske volitve v banovini Hrvatski so potekle brez običajne živahnosti in borbenosti, izvzemši nekaj mešanih srbskohrvatskih občin. Zmago je odnesla, kakor je bilo pričakovati, kmečko-demokratska koalicijska, ki je danes drugi bistveni sestavni del vlade. V mestu Zagrebu je hrvatski ban g. dr. Šubašić imenoval nov občinski svet, ki mu načeljuje dosedanj predstnik g. Mate Starčević.

V Beogradu se je sestal k zasedanju gospodarski svet Balkanskega sporazuma, ki ima na svojem delovnem programu reševanje pomembnih gospodarskih in drugih vprašanj. Delo tega gospodarskega sveta je razdeljeno v več pododborov in še ni končano. V ospredju razprav stoji vprašanje povečane medsebojne izmenjave dobrin med posameznimi balkanskimi državami, ki naj napravi vse te dežele in narode čim bolj neodvisne od drugih

svetovni tržišč in ostalih zunanjih vplivov.

Resni časi, skozi katere plove sodobna Evropa, so vsilili tudi mnogim našim ustanovam in organizacijam posebne, izredne dolžnosti. Savez Sokola kraljevine Jugoslavije je proglasil v zvezi s sedanjim resnim položajem stanje sokolske pripravljenosti za vso kraljevino. Naloga te pripravljenosti je v tem, da se celokupna naša sokolska organizacija stoddostno usposobi za čas, ko bo morda poklicana, da nudi v največji meri svojo dragoceno pomoč obrambni sili naše domovine. Enako stališče so zavzele tudi tradicionalne četniške organizacije.

Poleg skrbi za učinkovito in uspešno državno in narodno obrambo je vlada v zadnjih tednih izdala tudi celo vrsto ukrepov gospodarskega značaja. Najvažnejša je uredba o najskrbnejšem varčevanju z živili, po kateri sta bila vpeljana dva brezmesna dneva v tednu, in sicer torek in petek. Oblastvom so se morale prijaviti tudi vse razpoložljive zaloge žita.

Vlada je izdala tudi uredbo o pomožni vojski v svrhu čim uspešnejše in popolnejše državne obrambe. Po tej uredbi so zavezani služiti v pomožni vojski vsi državljani kraljevine Jugoslavije moškega spola, ki so sposobni za intelektualno delo od dovršenega 16. do dovršenega 70. leta, za fizično delo pa od 16. do izpolnjenega 65. leta starosti, izvzemši seveda vse obveznike redne vojske. Pomožna vojska, ki je razdeljena v tri pozive po svoji uporabnosti, se vpoklicuje v mobilnem in vojnem stanju, po potrebi pa tudi v pripravnem stanju. Njena naloga je, da skrbi za redno oskrbo in točno funkcioniranje mobilizirane vojne sile na državnih mejah in v notranjosti države, kakor tudi za preskrbo vsega ostalega civilnega prebivalstva.

Omeniti moramo še važno izjavo našega vojnega ministra generala g. Nedića, ki jo je naslovil na ves narod. V današnjih resnih časih terjajo povečano vpoklicanje vojaških obveznikov na orožne vaje predvsem množične zahteve naše oborožene sile in vojaške službe. Obveznikom je znano, da imamo sedaj pri nas obilo novega orožja, s katerim se morajo temeljito spoznati in izvežbati. Poskrbljeno bo, da bodo vsi državljani, ki so vojaški obvezniki, v bodoče enakomerno in pravično obremenjeni s službo, ki jo zahteva od njih domovina. Nobene izjeme se niti smejo, niti se bodo in niti se morejo delati. Časi, v katerih živimo, so skrajno resni. Neogibne zahteve in potrebe državne varnosti stoje daleč nad zahtevami in potrebami posameznikov. Na koncu svoje izjave je vojni minister poudaril, da so ob tej priliki poedinskega vpoklicavanja na orožne vaje obvezniki jugoslovanske vojske pokazali na najlepši in na najprepričevalnejši način, da stare slavne tradicije še niso pozabljene. Jugoslavija je lahko ponosna na visoko zavednost svojih državljanov.

Zunanja politika

V mednarodnem svetu se vrstijo velikanski dogodki, kakršnih je zapisala svetovna zgodovina doslej le malo v svoje anale, s pravcato kinematografsko brzino in napetostjo. V zadnjih štirih tednih od izida zadnje številke našega lista se je evropski zemljevid neverjetno spremenil, pa tudi število prebivalstva vojujočih se držav se je na tragičnih posledicah krvavih, obupnih bitk občutno obrnilo navzdol. Sicer je pa najbolje, da v kratkih naštevanih suhih dejstev iz vseh prizadetih virov vsaj približno orišemo razvoj svetovnega življenja odnosno pravilneje umiranja in ubijanja.

Anglija je po neuspehih, ki jih je vlada priznala povsem hladnokrvno v zgornji in spodnji zbornici, doživela pričakovano spremembo vlade in njene vojne politike. Chamberlain je moral z nekaterimi svojimi najožjimi sodelavci vred prepustiti svoje mesto odločnejšemu možu, prvemu lordu admiraltete Winstonu Churchill.

Nova svetovna vojna je zadobila svoje najresnejše oblike. Nemčija je nastopila svoj velik pohod proti svojima zahodnima sovražnikoma, Franciji in Angliji. Kot prve žrtve

so padle Nizozemska, Belgija in Luksemburška. Nemške armade so zasedle, poslužujoč se povsem nove taktike in novih bojnih sredstev, v orjaškem zaletu s svojimi tanki in tisočimi letali, predvsem pa s nečtetimi padalci in s tako imenovano »peto kolono« v zaledju napadenih držav, najprej Luksemburško in pretežno del Nizozemske in Belgije. Nato so vdrle v severno Francijo, prodrle do morja in obkolile zavezniške armade na več točkah tako, da je bil vsak daljši odpor onemogočen. V najogorčnejših bitkah, ki so terjale neizmerne materialne in človeške žrtve na obeh straneh, so končno te dni Nemci postali gospodarji celotne Nizozemske in Belgije, v Franciji pa se je fronta ustalila na reki Sommi in prehaja pod mestom Laonom na reko Aisno in nato dalje na reko Meuse nad zgodovinski Verdun do silne Maginotove črte, ki jo držijo zavezniški trdno v svojih rokah. Vzdlž vse Maginotove in Siegfriedove črte skoro ni nobenih bojov. Zavezniški so rešili na angleška tla preko Dunkerqua z nečloveškim naporom in z znatnimi izgubami svojih mornaric okrog 350.000 mož francoske, angleške in belgijske vojske, dočim so morali prepustiti svojemu nasprotniku ves svoj vojni material.

Nizozemska kraljica je po zajetju svoje vojske poiskala zavetje na Angleškem, dočim je belgijski kralj Leopold III. v najtežjem in najkritičnejšem trenutku kapituliral in se predal Nemcem, ki so ga internirali na neki svoji graščini. Belgijska vlada in parlament, ki biva v emigraciji v Franciji, sta kralju Leopoldu odvzela vse kraljevske pravice in prevzela kraljevsko oblast v svoje roke.

Vrhovni poveljnik zavezniške vojske, francoski maršal Gamelin je prepustil svoje mesto generalu Weygandu, ki je znan kot pristaš gibljivega vojskovanja, dočim se je njegov predhodnik Gamelin zagrevel v idejo fortifikacijske vojne. Nemški uradni krogi in pa velik del nevtralnega časaopisja napovedujejo za bližnjo bodočnost, da bo Nemčija po preureditvi in izpopolnitvi svojih armad verjetno udarila hkrati proti Parizu, s čimer naj bi ubila zaupanje francoskega naroda v sedanjo vladu Paula Reynauda in v francosko vojno vodstvo, in pa preko Rokavskega preliva na London in celotno angleško otočje. Anglija se mrzlično pripravlja na ta napad, zlasti posveča v svojih pripravah vso pozornost eventualnemu naskoku padalcev v zaledje.

Stališče Italije še vedno ni jasno.

Za 4. junija sklicana seja italijanske vlade, od katere je svet pričakoval vstop Italije v sedanjo vojno na strani Nemčije proti Franciji in Angliji, ni prinesla pričakovane odločitve. Sprejetih pa je bilo na tej seji več važnih zakonov, ki kažejo, da stoji Italija vendarle neposredno pred vstopom v vojno in da čaka italijanska vlada le še pravi in najugodnejši trenutek. Italijanski oficijelni tisk piše odkrito proti zaveznikom in poudarja v glavnem naslednje: »Francozi in Angleži so posledno onemogočili uresničenje upravičenih italijanskih zahtev. Z ozirom na to bodo sedaj te zahteve izvojevane z orožjem. Nastopil je čas, na katerega je čakala Italija 50 let. Italijanski narod se bo boril proti Francozom in Angležem, svojim nasprotnikom, z izredno vestnostjo in udarnostjo vse do končne zmage. Pogledi Italije so uprti na Tunis, Korziko, Nico, Džibuti, Sues in druge kraje, do katerih ima italijanski narod vso pravico. Besedo imajo sedaj le še italijanske bojne sile na kopnem, na morju in v zraku«. Francija je odklonila ratifikacijo že sklenjene trgovinske pogodbe z Italijo.

Turčija ja zaenkrat še mirna in turška vlada uradno sporoča, da so izmišljene vse vesti o proglasitvi pripravnega stanja v Turčiji. Pač pa se da razbrati iz objav zavezniškega tiska, da je turška vlada jasno dala razumeti Franciji in Angliji, da se bo pričela boriti na njuni strani brezpogojno v tistem trenutku, ko bi stopila Italija v vojno na strani Nemčije.

Sovjetska Rusija gleda na vse evropske dogodke zaenkrat še s popolno rezervo in absolutnim mirom. Iz Moskve je bilo le ponovno naglašeno, da Sovjetska Rusija za nobeno ceno ne da spreminjati sedanje stanja na Balkanu in da bo vsak tak poskus preprečila z vso svojo oboroženo močjo.

Preko švice so ponovno letele eskadrole nemških bojnih letal nad Francijo, kjer so bombardirale Marseille, Lyon in druga francoska mesta. Na povratku so švicarske protiletalske baterije sestrelile več nemških bombnikov in lovskih letal. Skupina kakih 300 nemških letal pa je 3. junija opoldne prvič napadla sam Pariz in ga bombardirala tako, da je razdejala nad 100 zasebnih hiš ter povzročila tudi večje število požarov. Po francoskih poročilih je bilo pri tem bombnem napadu ubitih 254, ranjenih pa 652 oseb. V odgovor so francoska letala bombardirala letališča in vojaške objekte pri Frankfurtu in Monakovem.

Polemika Cvetković — Budisavljević

V soboto se je mudil v Zagrebu predsednik vlade Dragiša Cvetković, ki je sprejel novinarje, katerim je med drugim izjavil: »Ob občinskih volitvah v banovini Hrvatski je zagrebško časopisje prineslo nekaj komentarjev, ki po mojem prepričanju niso točni. Ne bi želel pečati se z ozadjem teh komentarjev, dolžnost pa mi je povedati kaj o teh volitvah, mislim jaz osebno kot predsednik vlade in kot predsednik JRZ. Moja izjava pred občinskimi volitvami je imela edini namen, da bi v tistih srbskih občinah, ki mene najbolj zanimajo, prišli do izraza pravi zastopniki srbskega naroda v banovini Hrvatski in da bi potem po njih omogočili tisto, kar je temeljna misel moje politike: sodelovanje Hrvatov in Srbov. Moji prijatelji na Hrvatskem, ki so pri teh volitvah prišli do izraza, bodo samo tisti, ki brezkompromisno odobravajo politiko sporazuma od 26. avgusta lanskega leta, ki sem se zanj toliko trudil.

Lahko vam povem, da ves ta čas med dr. Mačkom in menoj v nobenem vprašanju niti enkrat ni bilo najmanjšega nesoglasja. Vodstvo JRZ je v prejšnjih časih delalo napačno politiko, ki sem se zoper njo boril, zlasti za-

radi ureditve razmerja med Beogradom in Zagrebom.

Teh občinskih volitev se je JRZ udeležila in je s svojimi uspehi popolnoma zadovoljna. V komentarjih zagrebškega časopisja je bilo vprašanje, kaj poročajo zastopniki JRZ. Že v začetku svojega govora sem jasno povedal: »To so samo tisti, ki odobravajo politiko sporazuma.« Če vse tiste srbske občine, ki niso šle na listo SDS, pojdejo za menoj ter sprejmejo odkrito in brezkompromisno sodelovanje sporazuma, tedaj bo to brez dvojne moja zasluga, da pristaši teh list ne pojdejo na drugo stran, to je proti sporazumu. Mislim, da je boj proti JRZ odveč, ker ona ni edini srbski greh v preteklosti. Sodim, da bi velika politika sporazuma ne smela trpeti od malenkostih, marveč bi morala iti za tem, da bi se doseglo čim boljše sodelovanje Srbov in Hrvatov zaradi notranje konsolidacije vse naše skupne domovine. Na tej poti bom ostal bodisi na vladi ali zunaj vlade.»

Izjava ministra dr. Budisavljevića

Po izjavi, ki jo je dal v Zagrebu predsednik vlade Cvetko-

vić, je predsednik SDS in ministar dr. Budisavljević dejal novinarjem: »Zelo mi je žal, da moram na javno izjavo Cvetkovića javno odgovoriti. Pred in po volitvah sem se prizadeval, da se odnosi med strankami rešava v vladi, a ne na terenu in preko javnosti. Predsednik vlade dobro ve, kdo je kriv, da ni tako. V volivnem proglasu smo triumfirali samo misel srbsko-hrvatske solidarnosti in da smo odločeni, odkloniti vse spore, imajoč pred očmi interese državne celine. Osebnost nisem šel na teren med volitvami, da se izognem sporom s kolegi v vladi, ki so hoteli dati volitvam drug značaj.

Predsednik vlade pravi, da bo njegova zasluga, če se bodo vsi tisti, ki niso za SDS, po volitvah in protisporazumaški gonji opredelili za sporazum. Žal mi je, da ta zasluga ni prišla do izraza ne pred volitvami ne doslej. Točno je, kar pravi Cvetković, da se Srbi med seboj cepijo in preganjajo. Dvanajst let smo samostojni demokrati to težko izkusili, danes se ta politika spet nadaljuje z agitacijo, da »smo izdajalci srbstva in sovražniki države« samo zato, ker smo za politiko sporazuma, češ da se s tem slabi srbska moč. Z zadovoljstvom pa ugotavljam, da se je nalet vseh združenih protisporazumskih elementov razbil ob politični zavesti vprav Srbov iz Hrvatske in moči ideje Kmečko-demokratske koalicije na občinskih volitvah samih, kakor je to potrdila objava banske oblasti ter v javnosti decidirano potrdil dr. Maček.

Izjavi obeh članov vlade sta v resnici zanimivi.

Naša častna dolžnost

Težki in usodni časi, v katerih živimo, imperativno ukazujejo in nalagajo vsaki državi, s tem pa seveda tudi naši, da napne vse svoje sile in da izrabi vsa razpoložljiva sredstva za ohranitev svojega obstoja, svoje neodvisnosti in svoje svobode. Zato je potrebno, da državna uprava ne le ob samem izbruhu vojne, temveč že ob prvih znakih bližajoče se nevarnosti ukrene vse, kar je potrebno za ohranitev reda, discipline in edinosti med narodom in v vsej državi. Današnji moderni način bojevanja nas uči, da je nekdanja bistvena in močna razlika med fronto in zaledjem docela izbrisana. V primeru oboroženega spopada med dvema državama je sleherni kotiček obeh nasprotnic docela izpostavljen sovražnim napadom, bodisi v neposredni ali posredni obliki. Takrat je vse ozemlje ena sama fronta in dolžnost slehernega državljanja brez razlike spola in starosti je, da se obnaša in dela isto, kar delajo vojaki na fronti. Vsi osebni in posamezniški interesi se morajo brezpogojno podrediti splošnim interesom naroda, celote in državne skupnosti. Ta složnost, edinstvo in red v vsej državi se morajo ohraniti za vsako ceno. Nikomur ne bo dovoljeno, da bi ukrepal zavestno ali nezavestno karkoli proti temu. Država je že znala najti primerna sredstva in pravi način, da bo pravočasno preprečila sleherni poskus vsake sabotaže in vsako delovanje proti svojim bitnim življenjskim, existencijskim interesom.

Med te bitne interese ne spadajo le oni napori in one borbe, ki se bijejo na frontah ob državni meji, temveč tudi vse ono, kar se dela in dogaja v državnem obrambnem pogledu v zaledju in v notranjosti države. Najbudnejša pozornost je že danes posvečena vsemu temu. Vsak tisti, ki javno ali tajno, zapeljan

od sovražnika ali zavedno kot plačanec deluje proti tem bitnim državnim interesom, je zaigral svojo glavo. Nobenega usmiljenja in nobene obzirnosti ne bo napram takim saboterjem in izdajalcem svojega naroda ali domovine.

Zavedajoč se gornjih dejstev in resnične nevarnosti, ki preži na naš narod in našo državo iz raznih kotov sveta, je naša politična javnost v zadnjem času pokrenila spontano akcijo, naj se med vsemi strankami in gibanji ukine vsako politično nasprotovanje in rivalstvo, temveč naj se ves narod složno združi v goste, neprebojne vrste k skupnemu nastosu v obrambo naše lepe, ponosne in drage nam domovine. Naš narod mora biti materijalno in moralno pripravljen na vse eventualnosti. Nas ne sme v obrambi naše države, naše rodne grude in naših domov iznenaditi in nas zalotiti nepripravljene

prav nobena stvar. Vedno in v slehernem trenutku moramo biti pripravljeni, da pohitimo vsi kakor eden pod kraljeve prapore. V tem hipu bo izginila med nami vsaka razlika in zavedli se bomo, da smo vsi zvesti sinovi iste matere Jugoslavije, katero ljubimo vsi z isto vročo, neizmerno ljubeznijo. Njena svoboda je naša svoboda, ob njeni sužnosti bi bili sužnji tudi vsi mi. Svoboda pa je tisto, kar je človeku najdragocenejše na svetu. Življenje brez svobode je prazno in brez vrednosti. Zato se bomo znali vsi kakor eden boriti, kakor so se borili naši slavni predniki za čast in svobodo svoje slavne dedovine. Častna dolžnost nas vseh je, da z budnimi očmi pazimo na vse, kar se godi okrog nas in med nami ter da z vsemi sredstvi preprečujemo vse, kar bi moglo škodovati kakorkoli naši narodni in državni skupnosti, svobodi in samostojnosti!

čast kuma in kumice. Br. Deu ju je pozdravil, se jima zahvalil za pozornost napram društvu ter izjavil, da je srečen, ker kumujeta praporu tako odlična meščana, ki sta na ta način odvrnila poslednje nezaupanje do društva. Nato jima je član uprave br. prof. Kolar izročil pozdrave v imenu naraščaja. Kum br. Majcen se je v imenu s. kumice Justa Zupanove in v svojem imenu zahvalil za prisrčne besede in orisal v jednatih besedah vzvišenost idealov, ki so ga pritegnili v sokolsko sredo in končal z bodrilom upravi ter s klicem kralju, Jugoslaviji in Slaviji.

Še slovesnejši je bil naslednji dan, ko so se pričele že dopoldne tekme v odbojki. Popoldne pa se je pričelo zbirati občinstvo in na častni tribuni so se zbrali zastopniki. Major Jezdirovič je zastopal komandanta divizije, navzoč je bil tudi brig. general br. Kukavičič; g. bana je zastopal prosv. inspektor Žitnik, g. župana načelnik dr. Groselj, župo pa br. Slana. S. Justa Zupanova in br. Majcen pa sta

prispele v spremstvu br. staroste Deva. Na telovadišču so se zbrali vsi oddelki k pozdravu zastavi in razvitju prapora. Br. starosta je orisal pomen jubileja, se zahvalil kumici in kumu za izredno pozornost in prosil kuma, da razvije prapor. Br. kum, ki je bil v sokolskem kroju, je dejal, da se rad odziva naraščaju, ki ga je prosil, da kumuje njegovemu praporu in je opozoril naraščaj na naloge sokolske mladine. S klicem: «Le naprej, brez miru» je razvil prapor in ga izročil starosti, ta pa praporščaku.

Sledila je javna telovadba. Nastopili so vsi oddelki in videli smo vso silo mladih sokolskih borcev, ki pomenijo moč Tyrševe ideje. V njihovih odločnih obrazih smo videli ljubezen do kralja in Jugoslavije, a v slehernemu njihovemu gibu voljo za obrambo domovine.

Bratskemu društvu, ki si namerava v kratkem sezidati svoj dom, saj so odkupljeni že mnogi gi stavbni kamni, čestitamo k uspehu.

Pač.

vem, kako nevarna je preizkušnja, pred katero stojimo. Nasprotno, zaupanje mi sije iz njegove srca prav tako svetlo, kot sije iz vaših src. Toda zaupanje samo danes ne zadostuje več. Zaupanje mora biti oboroženo s pogumom in z odločno voljo, z vztrajnostjo in z voljo do velikih žrtev. Toda to so tiste visoke srčne odlike, ko ženejo može doma in v deželah onkraj morij v dolgih neskončnih rekah sem v boj na suhem, na morju in v zraku.

V tem trenutku oredo naše misli k našim možem na bojišče in vsem tistim, ki jih ljubijo, k staršem, očetom in materam, k ženam, otrokom, nevestam. Ob njih stojijo hrabri junaki naše stare zaveznice Francije in z njimi so Poljska, Norveška, Belgija, Nizozemska, narodi, na katere mirne domovine je padla vsa strohota izdajskega neizzvanega napada.

V tej usodni uri se obračamo k Bogu. Prosil sem, naj bi bila prihodnja nedelja po vsem imperiju dan molitev. Pri tem bomo z enim srcem in eno dušo ponižno, toda s polnim zaupanjem izročili našo stvar Bogu in ga prosili za pomoč, da bi mogli junaško braniti domovino. Narodi imperija, prosim vas, opravljajte z velikim pogumom in z vso silo, ki ste je sposobni, vsak svoje delo. Z božjo pomočjo bomo zmagali!

Važnost premoga za vojno industrijo

Velika Britanija je glede proizvodnje premoga na drugem mestu sveta. Le USA ga nakopljuje več od nje. Leta 1938. je izvozila Anglija nad 38 milijonov ton, zdaj ji je premog velevažen nadomestek za razne potrebščine vojne industrije.

Iz premoga pridobiva moderna kemija nad 2000 raznih izločin. V normalnih časih je predelala Anglija 40 milijonov ton premoga, zdaj je množina visoko porasla. Najvažnejši izločki premoga v vojni so žveplo, toluol in amonijak, ki jih potrebuje za pridelavo eksplozivov.

V prejšnjih vojnah je uvažala Anglija mnogo toluola iz USA in Daljnega vzhoda, zdaj pokrivajo potrebe doma. Tudi žvepla se uvažava vedno manj, nadomeščajo ga iz naraščajoče domače proizvodnje premoga. Toluol je vašen sestaven del goriva za motorje.

Od glavnih produktov pridobivajo iz ene tone premoga 15.000 kubičnih čevljev plina, 1120 funtov koksa, 25 funtov amonijakovega sulfata, 4 funte žvepla, 3 funte toluola, 10 litrov bencola, 38 litrov katrana itd. Vsi ti proizvodi se spet lahko predelujejo v druge snovi.

Angleški kralj govori narodom svojega imperija

Konec maja je imel kralj Jurij po radiu govor na vse narode britanskega imperija. Uvodoma je dejal, da je pred enim letom, ko je govoril po radiu iz Winnipega v Kanadi, še vladal na svetu mir. Tudi tedaj so se že zbirali temni oblaki, vendar je še verjel v ideale svobode, pravice in miru, ki bodo preprečili novo vojno. Zgodilo se pa ni tako, zmagalo je zlo in sedaj vemo vsi, da so se na nasprotni strani že dolgo pripravljali in izdelali načrt, da se s silo podjarmijo vsi narodi sveta. Proti tem načrtom so morali vsi načrti za ohranitev miru neizogibno propasti.

Boji, ki se bijejo, so odločilni. Nihče ne more več dvomiti, da ne gre več samo za osvajanje ozemelj, ampak za popolno zrušenje in uničenje britanskega imperija in vsega, kar je v njem. Toda tudi to je lepa etapa, kajti zrušenju britanskega imperija bi sledilo podjarmljenje vsega sveta. Ako bi se to zgodilo, bi doživeli vse posledice sovraštva in krvoločnosti, ki se drugod že sedaj kažejo. Mi nismo mogli verjeti, da so tako zlobni načrti sploh mogoči. Cilj te vojne je jasen. To je boj na življenje in smrt za vse. Ako bi bili premagani, se ne bi zrušili samo za neko prehodno dobo, ampak bi to pomenilo popolno in trajno uničenje tega našega sveta, kakršnega smo doslej poznali, in tema bi za stalno zagrnila njegove razvaline.

Danes govorim vam z novo podobno tega našega imperija pred očmi. Zdaj, ko je stopil v borbo z zlom, ki ga hoče uničiti, šele vidimo njegov pomen v pravi sijajni luči. Je neka beseda, ki jo naši sovražniki proti nam uporabljajo: imperijalizem. S tem oni hočejo označiti duh nadvlade in strast po osvajanju. Mi svobodni narodi našega imperija jim vržemo to besedo nazaj v njihove zobe. Kajti oni so, ki imajo te zlobne težnje. Naš cilj je vedno bil mir, mir, v katerem bi se naše ustanove mogle razvijati, položaj naših narodov izboljšati in vsa vprašanja imperijalne uprave rešiti v duhu najboljših dobre volje. Toda ta mir so nam vzeli in zdaj hočejo uničiti vse to, kar smo se prizadevali ohraniti. Proti našemu poštenju so postavili v boj nepoštenje, proti naši zvestobi so poslali v borbo izdajstvo, proti naši pravici pa moč surove sile. V teh besedah je izraženo vse nasprotje sil, ki si zdaj stojijo nasproti. Narodi po vsem našem imperiju so se dvignili in to kaže iznad vsakega dvoma, kdo bo zmagal. Dvignili so se v upravičenem ogorčenju proti silam, ki jih sovražijo in zaničujejo. Nič ne more omajati njihove trdne volje. V popolni slogi in edinstvi bodo branili svoja življenja in vse ono, kar dela življenje vredno življenja.

Nikar ne mislite, da je moje zaupanje zatemnjeno, če vam po-

Pomembno slavlje Sokola Ljubljana III

Že leta 1930. so Bežigradci občutili potrebo po sokolskem društvu. Požrtvovalni nacionalisti Blagajne, Žorž, Koren, Špunt, Pleteršek, Žagar, Virant in drugi so se zbrali v pripravljalnem odboru in ustanovili Sokola III. Prva uprava s starostom Šapljona na čelu je morala dobiti prostore, kjer naj bi se vzgajala sokolska mladina. Prosila je zato mestno občino, ki je s posredovanjem polkovnika br. Jovanovića in zaradi izredne naklonjenosti takratnega župana dr. Puca dala na razpolago letno telovadišče, ki ga društvo uporablja še danes. Materialna podpora dr. Puca je še bolj vzdignila glave našim marljivim delavcem, ki so že v avgustu istega leta izvedli prvi nastop pod vodstvom načelnika br. Černeta in načelnice s. Gregoričeve.

Premajhni prostori brata Žagarja kmalu niso več zadoščali, a gostovanje v vojašnici 16. art. polka ni moglo večno trajati. Zato si je društvo postavilo pod nadzorstvom br. Accetta Ferda skromen lesen dom ob izdatni pomoči mestne občine ter s pomočjo posojila Mestne hranilnice. V lastnem domu se je delo le še pozivilo in 1933. je društvo že razvilo svoj prapor, ki mu je kumoval takratni ban dr. Marušič, mestna občina pa je že naslednje leto poklonila društvu zemljišče, kjer bo mogoče sezidati dom in urediti telovadišče. Tekom let je društvo sicer napredovalo, a pravega dela ni bilo opaziti, čeprav se je novi starosta br. Urbančič zelo trudil, da

bi društveno krizo omejil in društvu pridobil ugled. Že se je obračalo na boljše, ko je postal starosta energični brat Deu Stan-ko, ki je uvedel zopet red in disciplino. Pri izbiri sodelavcev je imel srečno roko in priznati moramo, da je društvo odlej želo vedno večje uspehe. Često-krat čujemo o društvenem delu, ki bi bilo po obsegu v čast marksakšnem starejšemu in bolj priznanemu društvu. Že ponovno izvoljeno upravo je čakala težka naloga plačevanja dolgov, v katere je društvo zašlo. Z marljivim delom in sanacijsko akcijo so se dolgovi toliko zmanjšali, da jih skoraj ni več. V jubilejnem letu 1940. pa je društvo pokazalo ne samo, da je zmožno življenja in procvita, temveč, da je v polnem razmahu in da tekmuje z našimi najboljšimi društvi. Prosvetna akademija za Bežigradom in telovadna na Taboru sta bili uvod v ta jubilej. Višek proslav pa je bil jubilejni nastop z razvitjem naraščajkega prapora in s telovadno akademijo v počastitev kumice s. Justa Zupanove in kuma br. Cirila Majcena na predvečer.

Akademija je uspela odlično; tudi obisk ni bil slab in številno občinstvo je nastopajočce z navdušenjem nagradilo za njih trud. Saj kdo bi tudi ne gledal z nado v srcu na mično dečico, ki je s ponosom pokazala plod Sokolske vzgoje. Na obrazih odraslih pa smo brali voljo vzdržati vsakemu pritisku kakršnega koli nasprotnika. Po akademiji je uprava priredila svečano sejo na

VOZNI RED Ljubljana - Prezid - Sušak

km	1	2	3	Postajališče	1	1
—	5 ⁴⁰	15 ⁴⁰	20 ⁰⁰	Ljubljana Krekov trg	7 ⁰⁰	18 ⁴⁵
18	6 ¹⁰	16 ¹⁰	20 ³⁰	Zogar — Kurešček	6 ⁵⁴	18 ⁰⁰
25	6 ³⁰	16 ³⁰	20 ⁵⁰	Turjak	6 ³⁷	17 ⁵⁰
28	6 ⁴⁰	16 ⁴⁰	21 ⁰⁰	Rašica	6 ³⁰	17 ⁴⁵
31	6 ⁵⁰	16 ⁵⁰	21 ¹⁰	Vel. Lašče	6 ³⁰	17 ³⁵
37	7 ⁰⁰	17 ⁰⁰	21 ²⁰	Karlovica	6 ⁰⁸	17 ³⁰
50	7 ²⁰	17 ²⁰	21 ⁴⁰	Novavas — Bloke	5 ⁴³	16 ⁵⁷
58	7 ⁴⁴	17 ⁵⁰	22 ⁰⁴	Lož	5 ³⁰	16 ⁴¹
60	7 ⁴⁷	18 ⁰⁰	22 ⁰⁷	Stari trg	5 ¹⁰	16 ³⁸
62	7 ⁵⁰	18 ⁰⁵	22 ¹⁰	Pudob	5 ⁰⁵	16 ³⁵
64	7 ⁵⁴	18 ¹⁰	22 ¹⁴	Igavas	5 ⁰⁰	16 ³¹
72	8 ¹⁰	18 ²⁶	22 ³⁰	Babnopolje	4 ⁴⁴	16 ¹⁵
74	8 ¹⁵	18 ³⁰	22 ³⁵	Prezid	4 ⁴⁰	16 ¹⁰
—	8 ³⁰	—	—	Prezid	—	16 ⁰⁵
81	8 ⁴⁴	—	—	Parg Čabar	—	15 ⁵⁰
95	9 ⁰⁵	—	—	Gorovo	—	15 ¹⁰
114	10 ¹⁰	—	—	Črnilog	—	14 ³⁰
154	11 ³⁵	—	—	Sušak	—	13 ⁰⁰

Štev. 1 vozi dnevno. Štev. 2 vozi ob delav. Štev. 3 vozi ob n-deljah in praznikih. Cena vožnji Ljubljana — Sušak tja in nazaj 150.— din. Potniki ki žele sedeže rezervirati, prosim, da se prijavijo 3 dni prej.

Naročila za posebne (izletniške) vožnje z modernimi avtobusi v tu- in inozemstvu sprejemam

ANTON PEČNIKAR, avtopodjetje
Ljubljana, Dolenjska c. 48 e, Telefon 49-28

Jelčič Angelo

LJUBLJANA VII.
GALETOVA ULICA ŠT. 11

Telefon št. 38-40

pleskar, ličar, sobo- in črko-slikar za stavbe in pohištvo

Izvršuje: Vsa pleskarska in soboslikarska dela po zmernih cenah. / Pojasnila v strokovnih zadevah brezplačno. / Postrežba točna in solidna.

P r i p o r o č a m o to znano trdko vsem!

POZOR!

Partija prvovrstnih šivalnih strojev, popolnoma novih z 20 letnim jamstvom, več koles, otroških vozičkov in vsakovrstnih novih in rabljenih predmetov je zares poceni naprodaj pri

„PROMETU“ Nasproti Krizanske cerkve

Rabljene predmete kupujemo, oziroma jemljemo v račun

Dovžan Ivan

dipl. krojačnica za dame in gospode

Ljubljana, Sv. Petra c. 81

Izvršuje vsa v stroko spadajoča dela po najnovejši modi in po najsolidnejših cenah Postrežba točna

Priporoča se gostilna

„Pri JERICI“

ROŽNA DOLINA

Najboljša štajerska, dolenjska, in dalmatinska vina. Posebna specialiteta suhe domače klobase.